

Tuinreservatenbeheer

biodiverse kansen voor duurzaam plaagdierbeheer

Tekst: Albert Weijman,
KAD & Suze Peters, ecologisch
tuinontwerper

Wanneer we aan stadsnatuurbeheer denken, bedoelen we meestal het openbare groen van parken, bosjes, braakliggende terreinen en wegbermen. Even belangrijk, zo niet nog belangrijker, zijn particuliere tuinen en zelfs balkons.

Natuurlijke predatoren zoals lieveheersbeestjes kunnen voor ons de bladluizen onder de duim houden. Foto: Suze Peters

Belang van ecologische tuinen

In Nederland worden ruim vijf miljoen particuliere tuinen 'beheerd'. Helaas raakten veel van onze stadstuinen versteend met onderhoudsvrije tegels. Dat vereenvoudigt het beheer aanzienlijk. Onderhoudsarme tuinen zijn in. De andere kant van die stenen medaille is dat al die tegels samen werken als een steenoven, die 's nachts blijft branden. Zo wordt de gemiddelde stadstemperatuur in de zomer minstens vijf graden hoger dan in de landelijke, groene omgeving van akkers, weilanden en bossen. Daar zoeken mensen graag rust en verkoeling. Niet voor niets neemt een toenemend aantal gemeenten deel aan de actie Steenbreek. Steenbreek beoogt niet alleen de promotie van groenrijke tuinen, maar het project wil ook bijdragen aan het verminderen van wateroverlast. Wanneer tuinen weer in staat zijn om hemelwater te absorberen, ontlasten ze daarmee overbelaste riolen. Wanneer groene tuinen biodivers worden ingericht ontstaat er een biologisch evenwicht dat het onnodig gebruik van bestrijdingsmiddelen voorkomt.

Het grootste Nationale Park van Nederland

De oppervlakte van ons Nationaal Park De Hoge Veluwe bedraagt 5400 hectare. Alle particuliere natuurbeheerders beheren samen 55.000 hectare tuinen! Wanneer onze tuinen kunnen worden getransformeerd tot microreservaten ontstaat het grootste Nationale Park van Nederland. Tenminste, wanneer al die tuinen groen worden.

Maar hoe moeten al die tuinreservaten worden beheerd? Wat moeten al die tuinbeheerders doen of laten? Wat voor ken-

nis is daarvoor nodig? Wat moeten ze doen wanneer bepaalde soorten planten en dieren al te succesvol of schadelijk worden? Natuurlijk, de natuur kent geen ongedierte en onkruid. Over welke kennis moeten huidige en toekomstige, particuliere en professionele plaagdierbeheerders beschikken? Goed toepasbare kennis van Integrated Pest Management (IPM) natuurlijk! Met andere woorden: eerst preventie, dan wering en bestrijding met niet-giftige middelen. In die volgorde. Chemische bestrijding is de allerlaatste optie.

"Ik ken mensen met een versteende tuin die het WNF ruimhartig ondersteunen. Natuurbescherming lijkt vooral iets voor gebieden buiten Nederland. Maar hoort te beginnen bij je eigen handelen, in je directe leefomgeving."

Uit: De (Be)leefbare Tuin, Peter Bulsing, 2018.

Tuinreservaten

Steden lijken op mierenhopen, die door mensen werden opgebouwd, uit beton, metaal en glas. Een stad is een woestijn van steen.

Verre landen zijn veel te ver weg. Je eigen groene tuin is een koele oase. Om er te komen hoef je niet te reizen. Je kunt er elke dag weer heen.

Albert Weijman, oktober 2018

Een gezonde tuinbodem

Het belangrijkste is een gezonde bodem. Zorg dus goed voor de tuinbodem door 's winters niet al het blad weg te halen. Laat dat werk liever aan het bodemleven over. Zo blijven voedingsstoffen in de tuin en dat komt de planten ten goede. Als je planten aanschaft, zet ze dan vervolgens

Tuinreservaten en Jaarrond Tuintelling

In maart 2011 bracht Vroege Vogels, het onvolprezen radioprogramma van VARA-BNN, het idee achter tuinreservaten tot leven. Anno 2018 is tuinreservaten.nl een centraal onderdeel van het project Jaarrond Tuintelling dat de belangstelling voor onze nationale tuinnatuur stimuleert. Het kernidee is de opvatting dat onze tuinen onderdeel zijn of kunnen worden van de levende natuur. Tenminste, wanneer we tuinnatuur zo inrichten dat, vooral inheemse, planten en dieren er zich thuis voelen en er een natuurlijk evenwicht ontstaat.

Binnen dit project werken tal van natuurorganisaties samen:

op de juiste plaats. Let daarbij op standplaats, bodem en vochtigheid. Kwijnende planten trekken juist plaagdieren aan, want dat zijn de opruimers van de natuur. Denk bijvoorbeeld aan slakken. Tuinafval kun je via compost aan de tuin teruggeven. Heb je last van ratten of muizen in je composthoop? Gooi dan geen keukenafval op de composthoop en zet deze regelmatig om, zodat eventuele nestjes verstoord worden. Kies voor een afsluitbare wormenbak of fermenteeremmer om keukenresten mee te composteren. Een belangrijke helper in de tuin is de spitsmuis. Dat is geen knaagdier, maar een insecteneter en die hoef je dus niet uit de tuin te weren. Probeer eens een uil te lokken door een uilenkast op te hangen. Zij weten wel raad met muizen en ratten.

Nestkasten

Nestkasten en schuilplaatsen voor de grotere dieren worden in allerlei winkels aangeboden, maar als we onze tuin nu eens niet winterklaar maken en alle stengels en verdorde bladeren laten staan en liggen, dan zijn er ook voor kleine beestjes volop verstoppelijkes om de winter door te komen. Haal het nest niet weg wanneer een wespenkoningin zich in je tuin nestelt en het nest niet in de weg hangt. Wespen voeren hun larven eiwitten. Tot aan

Voor nestkasten en schuilplaatsen is in elke tuin wel een plekje te vinden.

Foto: Lotte Stekelenburg

de zomer zullen ze plagende rupsen, bladluizen en spinnetjes voor je wegvangen of zelfs de worst van je boterham. Pas als de larven aan het eind van de zomer geen suikerrijke beloning meer uitdelen, gaan de werksters als echte junkies zelf maar op zoek naar suiker. Dan pas komen ze zoetigheid bij ons mensen snoepen en steken ze als ze zich bedreigd voelen.

Evenwichtige tuinen

Zet je tuin vol met bloeiende planten! Niet alleen voor de bijen en de vlinders, maar juist ook voor natuurlijke predatoren, waaronder zweefvliegen, gaasvliegen en galmuggen. Als imago leven ze van nectar en stuifmeel, maar net als bij wesp en eten hun larven alleen dierlijke eiwitten. Daarom leggen de vrouwtjes eitjes op plekken met veel bladluizen, trips en spint. Als natuurlijke gewasbeschermers dus! Maar hoe zorgen we ervoor dat de plaag niet uit de hand loopt en de plant al bezwaken is voordat de hulp troepen kunnen komen? Door preventief schermbloemigen en composieten te planten, waarvan de volwassen insecten eten. De larven die uit de eitjes komen kunnen zich dan weer voeden met ... plaagdieren. Zo ontstaat evenwichtig tuinleven. Vaak hoeft je niet eens zelf te zaaien want er bestaan soorten die vanzelf komen aanwaaien. Paardenbloemen, klavers, madeliefjes. Laat

Summary

The imaginary merging of all private gardens in the Netherlands constitutes a 'National Park' ten times the size of the largest National Park, De Hoge Veluwe. The only requirement is biodiverse management facilitating a natural variety of e.g. 'garden-sized' trees, shrubs, amphibians, vertebrates and birds. Promoting natural gardens is an ideal way to reduce excessive urban heating caused by roads, buildings and stony garden floors. Green gardens reduce flooding during heavy rainfall. Facilitating birds and insects by installing bird houses and insect hotels enhances natural ways of sustainable pest control. Today, stony desert gardens are 'out'. Green gardens are 'in'.

deze onkruiden, die superplanten zijn, als het even kan, staan. Ze zijn niet waardeeloos, maar waardevol!

Inheemse planten

Op een Japanse duinroos, uitgeschud boven een laken, leven vijftien verschillende diersoorten. Op een inheemse duinroos wel veertig. Ondersteun de natuur dus door inheemse planten, struiken en bomen te planten. Richten deze beestjes dan geen schade aan? Misschien kan het feit dat slechts tien procent van alle insecten in de tuin schadelijk is, helpen om het vertrouwen in de rol van biodiversiteit en natuurlijk evenwicht te versterken. Zo werkt de natuur; is er ergens veel van, dan komt er vanzelf een roofdier met veel nakomelingen om dat surplus weg te werken. Het gaat pas fout wanneer wij mensen gaan ingrijpen. Het natuurlijke evenwicht ontbreekt in veel tuinen en het is nooit te laat om dat evenwicht weer te helpen herstellen.

Het natuurlijke evenwicht rondom woningen en gebouwen respecteren en herstellen. Ook dat is een belangrijk onderdeel van duurzaam plaagdierbeheer! ●

Bronnen

1. Suze Peters en Lotte Stekelenburg, Plaagdierboek, Uitgeverij Trichis, 2018
2. Suze Peters, Lotte Stekelenburg en Caroline Zeevat, Onkruidboek, Uitgeverij Trichis, 2018
3. Peter Bulsing, De (Be)leefbare Tuin, Uitgeverij Loutje, 2018
4. Albert Weijman, Jan Buijs en André de Baerdemaeker, De toekomst van duurzaam dierplaagbeheer, DIERPLAGEN Informatie, 2-2018, p18-21
5. Albert Weijman, Niels de Zwarte en Jelle Reumer, Stadsnatuur en natuurinclusief plaagdierbeheer, DIERPLAGEN Informatie, 4-2017, p20-21
6. Albert Weijman en Piet Spoorbergen, Biodiversiteit en duurzaam plaagdierbeheer, DIERPLAGEN Informatie, 2-2017, p18-21